

Sygn. akt I C 1273/17 upr.

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2018 r.

Sąd Rejonowy w Olsztynie, I Wydział Cywilny,

w składzie:

Przewodniczący: SSR Paweł Juszczyżyn

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Justyna Kochan - Rogoż

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2018 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

przeciwko J. B.

o zapłatę

powództwo oddała.

SSR Paweł Juszczyżyn

Sygn. akt I C 1273/17

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. wniósł o zasądzenie od strony pozwanej – J. B. kwoty 1.932,45 zł z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powódki podał, że strona pozwana przez podpisanie weksla zobowiązała się do zapłaty kwoty w nim wskazanej.

Strona pozwana nie stawiała się na rozprawę i nie złożyła wyjaśnień w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

Strona pozwana wystawiła weksel własny in blanco, inkorporujący zobowiązanie do zapłaty na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.. Weksel został podpisany czytelnie przez wystawcę.

Następnie remitent wypełnił weksel, opatrzył go datą wystawienia, jako miejsce wystawienia wskazał B. i wypełnił go na kwotę 1.932,45 zł z datą płatności określoną na 5 stycznia 2016 r.

(dowód: weksel złożony w depozycie Sądu Rejonowego w Olsztynie – odpis k. 10)

Na podstawie umowy cesji zawartej przez remitenta, a następnie na skutek połączenia spółek powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. nabył wierzytelność zabezpieczoną wskazanym wekslem.

(dowód: umowa cesji k. 11, dane z KRS)

Sąd zważył, co następuje:

Pozwana nie zajęła w niniejszej sprawie żadnego stanowiska i nie stawiała się na rozprawie w sądzie. W związku z tym, w myśl art. 339 § 1 kpc, Sąd wydał wyrok zaoczny. Zgodnie z art. 339 § 2 kpc w tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

Stan faktyczny w sprawie ustalono więc w oparciu o przedłożony przez powoda dowody z dokumentów, w tym weksła.

Powództwo wniesione w sprawie nie zasługiwało jednakże na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 160) weksel własny zawiera: nazwę "weksel" w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono, przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej, oznaczenie terminu płatności, oznaczenie miejsca płatności, oznaczenie osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana, oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksłu i podpis wystawcy weksłu.

Weksel własny, podobnie jak weksel trasowany (art. 103 w zw. z art. 10 prawa wekslowego), może zostać wystawiony jako tak zwany weksel in blanco, który w literaturze definiowany jest między innymi jako niecałkowicie wypełniony dokument wekslowy, podpisany przez wystawcę z zamiarem zobowiązania się wekslowo, mogący po wypełnieniu stać się wekslem zupełnym.

Weksle własne in blanco są w praktyce często stosowanym sposobem zabezpieczenia roszczeń. Taka forma zabezpieczenia roszczeń jest również dopuszczalna umowach o kredyt konsumencki. Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1528 ze zm.) weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną. W razie przeniesienia posiadania weksła zabezpieczającego umowę o kredyt konsumencki przez kredytodawcę na inną osobę, nawet wbrew jego woli, odpowiada on za wynikłą stąd dla konsumenta szkodę (art. 41 ust. 2 i 3 u.k.k.).

R. legis przedstawionej regulacji odnośnie opatrzenia weksła in blanco stosowanego w umowach o kredyt konsumencki klauzulą „nie na zlecenie” lub klauzulą równoznaczną jest fakt, iż w przypadku oparcia roszczenia pozwu przeciwko pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę o stosunek wekslowy w wyniku wypełnienia weksła gwarancyjnego, istnieje dla pożyczkodawcy możliwość podniesienia zarzutu nieprawidłowego wypełnienia weksła i w istocie przeniesienia sporu o roszczenie z weksła na grunt stosunku podstawowego, którego weksel in blanco był zabezpieczeniem. Zgodnie z art. 10 prawa wekslowego jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Możliwość podniesienia przez pozwanego w stosunku do roszczenia opartego o wypełniony weksel gwarancyjny in blanco zarzutów ze stosunku podstawowego w stosunku do drugiej strony stosunku podstawowego jest ugruntowana i utrwalona w orzecnictwie oraz doktrynie. Przykładowo w wyroku z dnia 9 grudnia 2004 roku (II CK 170/04) Sąd Najwyższy stwierdził, iż w następstwie wypełnienia weksła in blanco zgodnie z porozumieniem co do jego uzupełnienia powstaje zobowiązanie wekslowe osoby podpisanej na wekslu in blanco (wręczającej ten weksel) o treści określonej w tekście powstałym na skutek wypełnienia. Odbiorca weksła in blanco uzyskuje zatem z mocy porozumienia co do jego uzupełnienia uprawnienie do spowodowania powstania - przez swe, podejmowane we własnym imieniu działanie - zobowiązania wekslowego osoby, która złożyła podpis na wekslu in blanco. Działanie to ma charakter jednostronnej czynności prawnej. Wynikająca z porozumienia osoby wręczającej weksel in blanco i jego odbiorcy ścisła więź pomiędzy zobowiązaniem wekslowym a zobowiązaniem, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność,

przejawia się w tym, że wierzyciel nie może z mocy weksla uzyskać w zasadzie więcej praw niż przysługuje mu w ramach stosunku, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, a spełnienie jednego z tych zobowiązań powoduje wygaśnięcie także drugiego. Dłużnik wekslowy ma możliwość podnoszenia zarzutu wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z zawartym porozumieniem. Nie oznacza to, że w razie wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem osoba, która wręczyła weksel in blanco, nie jest w ogóle zobowiązana wekslowo. Przyjąć należy, że w takiej sytuacji odpowiedzialność wekslowa dłużnika istnieje w takich granicach, w jakich odpowiadałby w razie prawidłowego wypełnienia weksla. Mamy tu do czynienia z zarzutem w ścisłym tego słowa znaczeniu.

Podobnie w wyroku z dnia 03 sierpnia 2006 roku (IV CSK 101/06) Sąd Najwyższy stwierdził, że w postępowaniu nakazowym po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną, wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym został wystawiony weksel. W nowszym orzecznictwie kontynuacją tej linii orzeczniczej jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2016 roku (V CSK 519/15), zgodnie z którym art. 10 prawa wekslowego nie podważa abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego, a jedynie osłabia odpowiedzialność dłużnika wekslowego przez umożliwienie mu odwołania się do stosunku podstawowego łączącego wystawcę weksla i remitenta. Pozwany będący wystawcą weksla in blanco może bez żadnych ograniczeń podnosić zarzuty uzupełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wobec takiego powoda, który jest bezpośrednim odbiorcą weksla in blanco.

Sąd orzekający w sprawie przychylił się również do poglądu reprezentowanego w doktrynie i orzecznictwie, a będącego konsekwencją przedstawionych rozważań, że dla przyjęcia ważności i istnienia zobowiązania wekslowego z weksla in blanco, trzeba przyjąć obowiązek istnienia ważnego zobowiązania podstawowego (patrz przykładowo wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 roku, sygn. akt II CSK 296/10 oraz z dnia 26 września 2013 roku, II CSK 719/12).

Z kolei w wyroku z dnia 9 września 2004 roku (II CK 499/03) Sąd Najwyższy stwierdził, że okoliczność, iż roszczenie wekslowe nie uległo przedawnieniu, nie zwalnia sądu od rozważenia, czy weksel został uzupełniony zgodnie z umową, w szczególności, czy w chwili jego uzupełnienia istniało nieprzedawnione roszczenie. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że niezgodne z zasadami zawartymi w deklaracji wekslowej wypełnienie weksla in blanco może uzasadniać zarzuty dłużnika prowadzące do uwolnienia się od odpowiedzialności wekslowej (np. w wypadku, gdy wypełniający w ogóle nie był do tego uprawniony lub gdy do wypełnienia weksla doszło wtedy, gdy prawo to już nie istniało) albo prowadzące do ograniczenia odpowiedzialności tylko do takich granic, w jakich istniałoby w razie wypełnienia prawidłowego.

Reasumując należy wskazać, że aby skutecznie dochodzić roszczenia z weksla będącego pierwotnie wekslem in blanco stanowiącym zabezpieczenie innych roszczeń między stronami, konieczne jest nie tylko przedstawienie tego weksla, ale również wykazanie, że między stronami istniało porozumienie, zwane potocznie deklaracją (umową) wekslową, upoważniające stronę otrzymującą weksel do jego wypełnienia i określające warunki dokonania tej czynności. Innymi słowy, aby powstało skuteczne zobowiązanie strony stosunku podstawowego z weksla in blanco między stronami tego stosunku, musi on zostać wypełniony zgodnie z istniejącą deklaracją wekslową. Warunkiem koniecznym skutecznego dochodzenia praw z wypełnionego weksla in blanco przez stronę stosunku podstawowego jest więc nie tylko przedłożenie wypełnionego weksla, ale również deklaracji wekslowej (umowy wekslowej), a jeśli nie została ona zawarta w formie pisemnej, wykazanie jej istnienia i treści innymi środkami dowodowymi. Podstawę faktyczną takiego roszczenia stanowi bowiem nie tylko sam weksel, ale również jego wypełnienie zgodnie z zawartą między stronami deklaracją wekslową.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ponadto, zgodnie z art. 232 zd. 1 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Co do zasady oznacza to, że powód winien wskazać podstawę faktyczną powództwa obejmującą wszystkie okoliczności istotne dla rozpoznania jego żądania i przedłożyć dowody na okoliczność przytoczonych faktów w zakresie przysługiwania mu roszczenia dochodzonego pozwem, a pozwany winien wskazać podstawę faktyczną i przedłożyć dowody na okoliczność istnienia faktów niweczących roszczenia strony powodowej

(tak Sądu Najwyższy między innymi w wyrokach z 14 lutego 2002 roku, V CKN 745/00 i 20 grudnia 2006 roku, IV CSK 299/06).

Przenosząc zaprezentowane rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że powód oparł roszczenie w sprawie o weksel. Z treści pisma z 6 grudnia 2015 roku, którego kserokopia została dołączona do pozwu wynika, że weksel ten był pierwotnie wekslem in blanco stanowiącym zabezpieczenie łączącej strony umowy kredytu konsumenckiego. W związku z tym zarządzeniem Przewodniczącego zobowiązano pełnomocnika powoda do nadesłania dokumentów stanowiących podstawę wypełnienia weksla in blanco, pod rygorem oddalenia powództwa. Do dnia rozprawy pełnomocnik powoda nie nadesłał żądanych dokumentów, natomiast wskazał, że dochodzi roszczenia na podstawie weksla, w związku z czym nie ma obowiązku wykazywać treści stosunku podstawowego.

W ocenie Sądu w świetle przytoczonych poglądów prawnych, które podziela Sąd orzekający w sprawie, z argumentacją pełnomocnika powoda nie można się zgodzić. Aby udowodnić skuteczne powstanie zobowiązania wekslowego z weksla in blanco, jako strona stosunku podstawowego, winien on przestawić deklarację wekslową i wskazać na okoliczności decydujące o jego wypełnieniu zgodnie z zawartą deklaracją. Abstrakcyjność zobowiązania z weksla in blanco między stronami stosunku podstawowego ma bowiem osłabiony charakter i uwzględnia funkcję tego weksla jako formy zabezpieczenia roszczenia ze stosunku podstawowego. Konsekwencje z tego płynące winny być przy tym przestrzegane szczególnie, gdy stroną stosunku podstawowego dającą zabezpieczenie jest konsument.

Sądowi zaś z dokumentów składanych przez stronę powodową w innych sprawach, z urzędu wiadomo, że w deklaracjach wekslowych składanych przez pożyczkobiorców strony powodowej wraz z wekslem in blanco zawarty jest warunek wypełnienia weksla w postaci upływu 7 dni od doręczenia wypowiedzenia umowy pożyczki wystawcy weksla, a strona powodowa nie przedstawiła jakichkolwiek dowodów na doręczenie takiego wypowiedzenia stronie pozwanej.

Nadto twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie budzą uzasadnione wątpliwości Sądu. Należy bowiem wskazać na to, że tutejszy Sąd w sprawie o sygn. akt I C 3811/16 skierował zawiadomienie do Prokuratury o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 kk lub art. 304 kk na szkodę pożyczkobiorcy strony powodowej. Pożyczkobiorca w tej sprawie zawarł bowiem z powodem umowę pożyczki, na podstawie której otrzymał kwotę 9000 zł, natomiast spłacił ją w ciągu 4 lat łącznie 26.832 zł, przy czym 1.896 zł to odsetki naliczone za cały okres (nazywane wynagrodzeniem umownym), 1.592 zł opłata przygotowawcza, zaś 14.344 zł koszt ubezpieczenia, jakim pożyczkobiorca miał być objęty. Sąd w powołanej sprawie zauważył, że ubezpieczenie posiadało dość wąski zakres, a na rynku przy tego typu ochronie stawki opłat są zdecydowanie niższe. Powód zobowiązał się wskazać kwotę przekazać Towarzystwu (...), w którym pożyczkobiorca miał być ubezpieczony, jednak pomimo wyraźnego zobowiązania nie przedstawił sądowi żadnego dowodu przekazania tej kwoty. Sąd zatem stwierdził, że zachodzi podejrzenie, że powód albo w ogóle nie przekazał tej kwoty, albo przekazał kwotę dużo niższą a resztę zatrzymał dla siebie. W ten sposób pożyczkobiorca byłaby wprowadzona w błąd, albowiem będąc zapewniana o objęciu jej ochroną ubezpieczeniową w ogóle nie została nią objęta albo też powód wprowadził ją w błąd w zakresie wysokości składki ubezpieczeniowej. Sąd w powołanej sprawie wskazywał też na to, że kwota składki ubezpieczeniowej była dochodzona przez powoda, a dodatkowo zabezpieczeniem roszczenia był weksel. Nadto Sąd w omawianym zawiadomieniu informował, że do tutejszego sądu wpływa dość duża liczba podobnych spraw, ale pozwani z zasady nie stawiają się na rozprawy i sądowi nie wiadomo jaka była treść umowy łączącej strony (powód nie wykonuje zobowiązania nakładanego przez sąd do złożenia umowy argumentując, że zobowiązanie z weksla jest zobowiązaniem abstrakcyjnym). Zachodzić może podejrzenie, że w innych tego typu sprawach powód – tak jak w przedmiotowej sprawie – również nalicza wysokie koszty składki ubezpieczeniowej, której nie przekazuje Towarzystwu (...) lub którą przekazuje w niższej kwocie, wprowadzając pożyczkobiorców w błąd (zob. zawiadomienie w aktach I C 3811/16 tut. Sądu).

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 6 kc w zw. art. 101 w zw. z art. 10 prawa wekslowego, powództwo zostało oddalone.

SSR Paweł Juszczyński